

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра фізичної географії та картографії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету геології,
географії, рекреації і туризму
Віліна ПЕРЕСАДЬКО
2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка, 10 Природничі науки
(шифр і назва)

спеціальність 014.07 Середня освіта (Географія), 106 Географія
(шифр і назва)

освітня програма «Географія. Природознавство. Економіка. Туристська робота»,
«Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток»
(шифр і назва)

спеціалізація _____
(шифр і назва)

вид дисципліни обов'язкова
(обов'язкова / за вибором)

факультет геології, географії, рекреації і туризму

2024/ 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету геології, географії, рекреації і туризму
«26» серпня 2024 року, протокол № 8

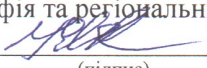
РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Жемеров О. О., к. геогр. н., професор кафедри фізичної географії та картографії

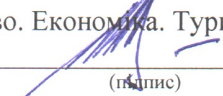
Програму схвалено на засіданні кафедри фізичної географії та картографії
Протокол від «26» серпня 2024 року № 1

Завідувач кафедри фізичної географії та картографії

(підпис) Анатолій БАЙНАЗАРОВ
(прізвище та ініціали)

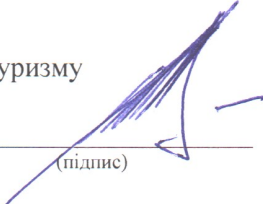
Програму погоджено з гарантами освітньо-професійних програм:

Гарант ОПП «Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток»

(підпис) Катерина КРАВЧЕНКО
(прізвище та ініціали)

Гарант ОПП «Географія. Природознавство. Економіка. Туристська робота»

(підпис) Олександр ЖЕМЕРОВ
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету геології, географії, рекреації і туризму
Протокол від «26» серпня 2024 року № 7

Голова науково-методичної комісії
факультету геології, географії, рекреації і туризму

(підпис) Олександр ЖЕМЕРОВ
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Методика навчання географії» складена відповідно до освітньо-професійних програм «Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток» підготовки бакалавра спеціальності 106 Географія; освітньо-професійної програми «Географія. Природознавство. Економіка. Туристська робота» підготовки бакалавра спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія).

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є розкриття теоретичних основ методики викладання як науки про закономірності й особливості процесу навчання географії у школі та інших закладах середньої освіти, озброєння студентів знаннями і вміннями, необхідними для професійного становлення вчителя географії та подальшого зростання його методичної майстерності.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни є навчити студентів готуватися до проведення уроків географії у школі та інших закладах середньої освіти; виробити основні компетентності, знання, уміння, навички, що необхідні майбутньому вчителю географії.

1.3. Кількість кредитів – 4 (заочне відділення – 4)

1.4. Загальна кількість годин – 120 (заочне відділення – 120)

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	
3-й	3-й
Семестр	
5-й	5-й
Лекції	
32 год.	6
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	8
Лабораторні заняття	
- год.	
Самостійна робота	
56 год.	106
Індивідуальні завдання	
- год.	

1.6. Заплановані результати навчання

Сформовані компетентності для ОПП «Економічна, соціальна географія та

регіональний розвиток»:

ЗК01. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК07. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

СК11. Здатність працювати в колективах виконавців, у тому числі в міждисциплінарних проектах.

СК16. Здатність здійснювати педагогічну діяльність та викладати дисципліни професійної підготовки у закладах загальної і спеціальної освіти

Сформовані компетентності для ОПІ «Географія. Природознавство. Економіка. Туристська робота»:

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (компетентність навчання впродовж життя).

ЗК4. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність).

ЗК6. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність).

ЗК7. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею, здатність ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові цифрові освітні ресурси, здатність використовувати цифрові технології в освітньому процесі (інформаційно-цифрова компетентність).

ЗК8. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність мультикультурності у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність).

ЗК9. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості (підприємницька компетентність).

ФК 1. Усвідомлення предметної області та розуміння професійної діяльності (організаційна компетентність).

ФК 2. Здатність переносити систему наукових знань у практичну діяльність та площину навчального предмету / процесу, прогнозувати результати освітнього процесу, планувати освітній процес (прогностична компетентність).

ФК 3. Здатність проектувати та організувати освітній процес, моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів, добирати та використовувати сучасні і ефективні методики і технології навчання і

компетентність, розвитку учнів (предметно-методична організаційна проєктувальна компетентність)

ФК 4. Здатність формувати і розвивати в учнів ключові і предметні компетентності основної школи та реалізувати наскрізні змістові лінії засобами навчання, здійснювати інтегроване навчання, розвивати взбучнів критичне мислення (предметно-методична компетентність).

ФК 5. Здатність здійснювати об'єктивний контроль, оцінювання і моніторинг результатів навчання учнів на засадах компетентнісного підходу (предметно-методична компетентність, оцінювально-аналітична компетентність).

ФК 8. Здатність реалізувати допрофільну підготовку учнів основної школи та проєктувати й здійснювати позакласну роботу з предмету (проєктувальна компетентність).

ФК 10. Здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості учнів, використовувати стратегії роботи з учнями, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, формувати мотивацію учнів та організовувати їхню пізнавальну діяльність (психологічна компетентність).

ФК 11. Здатність комплексно планувати, організувати та здійснювати навчальні проєкти, вести аналітичну звітну документацію та презентації; здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності, освітні вимірювання (рефлексивна компетентність).

ПК10. Здатність застосовувати набуті географічні і психолого-педагогічні компетентності, знання сучасних методик і освітніх технологій для формування в учнів загальних і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків географії відповідно до вимог державного стандарту в середній (базовій) школі.

Згідно до вимог освітніх програм здобувачі повинні досягти таких результатів навчання:

ОПП «Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток»

ПР01. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук.

ПР11. Дотримуватися морально-етичних аспектів досліджень, чесності, професійного кодексу поведінки.

ПР17. Володіти методиками навчальної та виховної роботи у закладах загальної і спеціальної освіти на основі сучасних науково-педагогічних досягнень.

ОПП «Географія. Природознавство. Економіка. Туристська робота»

РН 2. Знає закономірності розвитку особистості, вікові особливості учнів, їхню психологію та специфіку сімейних стосунків.

РН 3. Знає та розуміє принципи, форми, сучасні методи, методичні прийоми навчання предмета, уміє здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів в закладах загальної середньої освіти (рівень базової середньої освіти), загальні засади організації туристсько-краєзнавчої роботи з учнівською молоддю.

РН 4. Знає та розуміє особливості навчання різнорідних груп учнів, застосовує диференціацію навчання, організовує освітній процес урахуванням особливих потреб учнів.

РН 7. Уміє застосовувати міжнародні та національні стандарти і практики в професійній діяльності, державну та іноземну мови у професійній діяльності.

РН 8. Добирає і ефективно застосовує професійні знання і сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів в практичній педагогічній діяльності при вирішенні освітніх, виховних та науково-методичних завдань з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, конкретних психолого-педагогічних ситуацій, визначає ступінь і глибину засвоєння навчального матеріалу, здійснює самоаналіз ефективності уроків, моніторинг педагогічної діяльності та педагогічного досвіду, проводить освітні вимірювання.

РН 11. Здатний цінувати різноманіття та мультикультурність, керуватися в педагогічній діяльності етичними нормами, принципами толерантності, діалогу й співробітництва.

РН 13. Здатний самостійно організовувати процес навчання упродовж життя вдосконалювати з високим рівнем автономності предметні компетентності, що здобуті під час навчання, нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.

РН 23. Знає, розуміє і демонструє здатність реалізовувати теоретичні й методичні засади навчання географії для виконання освітньої програми в базовій середній школі.

РН 24. Добирає міжпредметні зв'язки курсів географії в базовій середній школі з метою формування в учнів природничо-наукової компетентності відповідно до вимог Державного стандарту загальної середньої освіти з освітньої галузі «Природознавство»; володіє методикою навчання пропедевтичного курсу «Природознавство».

РН 26. Застосовує теоретичні та практичні основи методики навчання географії на рівні середньої (базової) освіти, застосовує їх та новітні освітні технології (включаючи інформаційно-комунікативні), зокрема програмне забезпечення й сучасні технічні засоби навчання, забезпечуючи формування в учнів предметних компетентностей та основ цілісної природничо-наукової картини світу, прищеплює учням навички самостійного поповнення знань.

РН 30. Має навички нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.

РН 32. Професійно висловлює власні висновки, а також знання та пояснення, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються; уміє викладати, фахово спілкуватися, вступати у диспут, брати участь в обговоренні, записувати тексти географічної спрямованості, презентації уроків географії українською мовою (в окремих випадках іноземною) із залученням наукового глосарія, сучасної географічної номенклатури.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ

Тема 1. Предмет і завдання методики навчання географії

Методика викладання географії як наука і навчальний предмет. Місце курсу в системі підготовки вчителя географії. Зв'язок методики викладання з географічною наукою, дидактикою, психологією, логікою і шкільною практикою. Головні проблеми і методи наукових досліджень у галузі методики навчання географії. Центри науково-методичних досліджень: Інститут змісту і методів навчання Міністерства освіти України, Інститут педагогіки Академії педагогічних наук України, державні університети, педагогічні університети та інститути, заклади післядипломної освіти тощо. Особливості організації і роль науково-дослідницької роботи вчителя і вдосконалення своєї професійної майстерності. Завдання методики викладання географії в умовах розбудови національної освіти України? Нової Української Школи (НУШ).

Тема 2. Історія розвитку шкільної географії та методики її викладання

Шкільна географія та методика її викладання у XVII-XIX ст. Демократичні методи навчання у роботах Я.А. Коменського, Ж.Ж. Руссо, К.Д. Ушинського, М.В. Гоголя. Перша методика викладання географії Д.Д. Семенова. Зміст шкільних підручників та його відображення в методиках викладання географії. Шкільна географія та методика її викладання у XX ст. Внесок професора Харківського університету О. А. Івановського у розвиток методики викладання шкільної географії. Краєзнавчі програми в Україні 1920-х рр. та їх значення. Радянський період у розвитку шкільної географії та методики її викладання. Внесок М.М. Баранського у розвиток шкільної економічної географії та картографії. Догматизм системи світи в СРСР, кризові явища в шкільній географії наприкінці 1980-х рр. Спроби реформування системи радянської освіти. Створення альтернативних програм і підручників географії. Інноваційні методи навчання географії в школах України та за її межами. Історія розвитку шкільної географії та методики її викладання; становлення національної системи освіти. Шкільна географія та методика її викладання в Україні. Нове покоління вітчизняних програм, підручників, атласів, стінних карт з географії. Основні тенденції розвитку сучасної методики викладання географії. Географія у системі безперервної освіти.

Тема 3. Мета навчання, зміст та освітньо-виховне значення курсу шкільної географії

Географія як найважливіший елемент сучасної культури, її місце в системі шкільних дисциплін. Мета навчання, її роль у визначенні змісту і побудови курсу шкільної географії. Освітні, виховні і розвиваючі цілі навчання шкільної географії. Внутрішньо предметні і міжпредметні зв'язки курсів шкільної географії, їх види і класифікація. Шляхи реалізації міжпредметних зв'язків у навчальному процесі.

Новітні наукові концепції шкільної географії. Реалізація гуманістичного, краєзнавчого, екологічного та економічного принципів навчання географії у сучасних програмах і підручниках. Навчальний план, лінійно-ступінчаста

побудова програми та її переваги над концентричними програмами з географії. Варіативні програми і підручники. Роль географії у формуванні світогляду учнів, у вихованні громадянина і господаря своєї країни.

Розділ 2. ФОРМИ, ЗАСОБИ І МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ГЕОГРАФІЇ

Тема 1. Процес навчання, засоби, методи і прийоми навчання географії

Співвідношення між процесом навчання і процесом пізнання. Специфіка процесу навчання географії. Склад і структура системи географічних знань: уявлення, судження, поняття, уміння, навички. Класифікація системи понять курсу шкільної географії та шляхи їх формування. Особливості формування провідних географічних умінь і навичок. Проблемний підхід, програмування та алгоритмізація, їх роль у навчальному процесі з географії. Краєзнавчий принцип організації навчання географії у школі.

Засоби навчання географії та їх класифікація. Технічні засоби навчання географії та шляхи їх використання у навчальному процесі. Карта як сучасний засіб навчання географії. ЛОС, СЛС, ОІС та інші графічні засоби навчання.

Методи навчання та їх місце в структурі навчального процесу з географії. Класифікація методів навчання географії. Система методів навчання за джерелами інформації: словесні, наочні, практичні. Порівняльно-географічний метод, пояснення, бесіда, робота з картою як методи формування географічних знань, умінь та навичок.

Система методів навчання за характером пізнавальної діяльності учнів: пояснювально-ілюстративний (інформаційно-рецептивний), репродуктивний, проблемний, частково-пошуковий та дослідницький методи. Географічні спостереження, експерименти та досліди на географічному майданчику, екологічний стежині, місцевості; практичні роботи у зошитах, з контурними картами і з географічними картами різних типів. Дидактична сутність кожного методу навчання і можливості використання його у навчальному процесі. Критерії вибору метода навчання.

Навчання географії як співробітництво вчителя і школярів. Педагогічні ідеї В.Ф. Шаталова, В.О. Сухомлинського та інших учителів-новаторів у навчальному процесі з географії.

Тема 2. Повторення, перевірка й оцінювання знань і вмінь з географії

Повторення, перевірка і оцінювання знань-умінь як важливий елемент процесу навчання географії. Повторення та його види: поточне, узагальнююче, підсумкове. Дидактичні вимоги до відбору навчального матеріалу для повторення. Форми, методи і прийоми організації повторення.

Дидактичні цілі і завдання перевірки і оцінки знань з географії. Види, форми і методи перевірки знань. Програмований контроль знань і вмінь з географії.

Оцінка знань та її мотивування. Вимоги до рівня навчальних досягнень учнів з географії та критерії оцінок, що виставляються учневі. Нормативний, порівняльний, особистий критерії оцінювання знань-умінь. Визначення підсумкових оцінок учнів з географії за півріччя і за рік.

Тема 3. Форми організації і планування навчальної роботи з географії

Склад і зміст матеріальної бази навчання географії в школі, кабінет географії та географічний майданчик – єдиний шкільний навчально-методичний комплекс з географії. Шляхи, основні етапи обладнання кабінету географії та його головні дидактичні елементи. Географічний майданчик, його обладнання і значення у навчальному процесі. Типовий план розміщення приладів та обладнання на географічному майданчику; географічні роботи, досліди і спостереження учнів на ньому. Екологічна стежина та її дидактичне значення. Роль географічного гуртка в обладнанні і використанні навчально-методичного комплексу з географії.

Основні форми організації навчальної роботи з географії: урок, навчальна екскурсія, робота на географічному майданчику і в географічному гуртку, диспут і прес-конференція.

Урок, типи уроків залежно від змісту навчального матеріалу, мети і завдань навчального процесу. Дидактична класифікація уроків, їх макроструктура. Шляхи організації та педагогічного аналізу уроку. Нестандартні уроки вчителів-новаторів.

Особливості організації і змісту роботи на географічному майданчику і в географічному гуртку. Методика проведення географічного диспуту і прес-конференції. Значення, мета, види і зміст навчальних екскурсій з географії. Методика та етапи організації навчальної екскурсії з географії у школі.

Система підготовки вчителя географії до навчальної роботи. Методика і зміст календарно-тематичного планування з географії. Поурочні плани і плани-конспекти, їх структура, зміст і призначення. Зміст, шляхи і форми організації домашньої роботи учнів з географії.

Тема 4. Позакласна робота з географії

Роль позакласної роботи з географії в освіті і вихованні учнів. Особливості організації процесу навчання географії у позаурочний час. Види, форми і методи організації позакласної роботи учнів з географії. Зміст планування позакласної роботи на базі географічного гуртка, наукового товариства або клубу. Створення шкільних краєзнавчих музеїв. Шляхи організації, зміст і методика проведення географічних вечорів, конкурсів, олімпіад, «Тижнів географії» тощо. Науково-дослідницька робота учнів-членів Малої академії наук України у секціях географії, геології, метеорології, гідрології, екології. Станції юних туристів як центри позашкільної роботи учнів. Туристсько-краєзнавча робота та її значення.

Розділ 3. ОКРЕМІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ

Тема 1. Зміст, методи і прийоми навчання курсів фізичної географії

Пропедевтична підготовка учнів з географії у початковій школі. Зміст навчальних програм, підручників і методики навчання у початковій школі. «Географія рідного краю» – перший географічний курс за вибором у школах України, його мета і особливості. Програма і підручники з географії рідного краю, особливості формування краєзнавчих знань і вмінь.

Система понять, умінь і навичок у курсі загальної географії та шляхи їх

формування. Побудова курсу, його логічна структура. Географічні спостереження і практичні роботи на місцевості. Формування умінь і навичок роботи з географічними картами і різними джерелами географічної інформації. Досвід викладання курсу вчителями Харківщини та інших регіонів України.

Основні, виховні і розвиваючі цілі та завдання курсу. Структура, зміст та провідні поняття курсу географії материків і океанів. Особливості процесу навчання, засобів і методів викладання курсу. Методика формування загальних понять і закономірностей планетарного та регіонального рівнів розвитку географічної оболонки. Шляхи реалізації в змісті курсу типових схем-планів характеристики географічних об'єктів і явищ.

Країнознавчий підхід до викладання курсу «Географія світу». Методика викладання окремих країн у курсі географії світу.

Тема 2. Зміст, методи і прийоми навчання курсу географії України

Освітні, виховні і розвиваючі цілі курсу географії своєї держави. Структура і зміст курсу географії України. Основні науково-методичні ідеї побудови, організації процесу навчання, засобів і методів викладання курсу географії України. Шляхи формування провідних фізико- та економіко- географічних понять, встановлення міжпредметних зв'язків курсу географії України з іншими шкільними дисциплінами. Рольові ігри, дискусії, прес- конференції на уроках географії України.

Краєзнавчий компонент курсу географії України. Методика вивчення тем про природу, населення і господарство своєї області як частина України. Досвід викладання курсу географії України в школах.

Тема 3. Зміст, методи і прийоми навчання курсу економічної і соціальної географії світу

Основні, виховні і розвиваючі цілі навчання курсу. Основні ідеї побудови курсу: типологічний і регіональний підходи. Структура і зміст курсу. Особливості організації процесу навчання, засобів і методів викладання курсу: лекції, диспути, прес-конференції, рольові ігри. Шляхи організації систематизуючого повторення курсу шкільної географії.

Специфічні риси організації процесу навчання в гімназіях, ліцеях, коледжах та інших закладах нового типу. Особливості методики викладання географії в умовах альтернативності здобуття середньої освіти. Програми з географії для шкіл (класів) з поглибленим вивченням предмета. Інтеграція вищих і середніх закладів освіти та її вплив на розвиток шкільної географії і методики її викладання. Методика організації і проведення лекцій, семінарів, практикумів, заліків, самостійної роботи учнів у закладах нового типу. Факультативи з географії та їх профорієнтаційні можливості. Досвід міських і сільських шкіл Харківщини та інших регіонів України з поглибленого вивчення географії.

Перспективи розвитку шкільної географії та методики її викладання у контексті програми «Освіта в Україні: XXI століття».

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		Л	П	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Розділ 1. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ						
Тема 1	12	2	2			8
Тема 2	12	4	4			4
Тема 3	16	4	4			8
Разом за розділом 1	40	10	10			20
Розділ 2. ФОРМИ, ЗАСОБИ І МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ГЕОГРАФІЇ						
Тема 1	10	2	2			6
Тема 2	10	4	4			2
Тема 3	10	4	4			2
Тема 4	10	2	2			6
Разом за розділом 2	40	12	12			16
Розділ 3. ОКРЕМІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ						
Тема 1	12	2	2			8
Тема 2	12	4	4			4
Тема 3	16	4	4			8
Разом за розділом 3	40	10	10			20
Усього годин	120	32	32			56

4. Темі семінарських (практичних) занять з методики навчання географії

№ з/п	Назви теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1.	Аналіз чинних шкільних програм з географії для 6-11 класів	2	
2.	Укладання календарно-тематичного плану з курсу географії	2	
3.	Розробка традиційного уроку з географії	2	2
4.	Розробка контрольних-перевірочних завдань з географії	2	2
5.	Розробка нетрадиційного уроку з географії	2	
6.	Укладання аркушів опорних сигналів (ЛОС, СЛС, ОІС) та інтелект-карт з географії	2	2
7.	Розробка тестових завдань з географії для підготовки до ЗНО, НМТ.	2	2
8.	Розробка позакласного заходу (Тиждень географії в школі)	2	
9.	Розробка завдань для проведення I етапу олімпіади з географії	2	

10.	Підготовка до проведення педагогічного експерименту	2	
11.	Аналіз результатів педагогічного експерименту	2	
12.	Аналіз уроку географії	2	
13.	Семінарські заняття (теми додаються)*	8	
	Разом	32	8

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ практичних робіт з курсу «Методика викладання географії»

Практична робота № 1 «Аналіз чинних шкільних програм з географії для 6- 10 класів»

- максимум - **5 балів**, мінімальна залікова сума - **2,5 бала**.

Студенти отримують план письмового аналізу чинних програм з географії – усього 5 завдань, які виконують під час практичної роботи. За кожну правильну відповідь – 1 бал. За неточні відповіді бали знижуються.

Практична робота № 2 «Розробка контрольних завдань з географії» - максимум - **5 балів**, мінімальна залікова сума - **2,5 бала**.

Пропонується розробити 5 тестових завдань різного типу. За кожне завдання - 1 бал. За неточності і зауваження бали знижуються.

Практична робота № 3 «Розробка традиційного уроку географії» - максимум - **5 балів**, мінімальна залікова сума - **2,5 бала**. За неточності і зауваження у визначенні мети, структури і змісту уроку бали знижуються.

Практична робота № 4 «Укладання календарно-тематичного плану з курсу географії» - максимум - **5 балів**, мінімальна залікова сума - **2,5 бала**. За неточності і зауваження у визначенні структури і змісту плану бали знижуються.

Практична робота № 5 «Укладання аркушів опорних сигналів (ЛЮС, СЛС, ОІС)» - максимум - **5 балів**, мінімальна залікова сума - **2,5 бала**.

Пропонується укласти 5 опорних конспектів. За кожну неточність бали знижуються.

Практична робота № 6 «Розробка нетрадиційного уроку географії» - максимум - **5 балів**, мінімальна залікова сума - **2,5 бала**. За неточності і зауваження у визначенні мети, структури і змісту уроку бали знижуються.

Практична робота № 7 «Підготовка до проведення педагогічного експерименту» - максимум - **5 балів**, мінімальна залікова сума - **2,5 бала**. Студенти мають розробити і доповісти про план педагогічного експерименту. За неточності і зауваження у визначенні мети, структури і змісту педагогічного експерименту бали знижуються.

Практична робота № 8 «Розробка позакласного заходу з географії» - максимум - **5 балів**, мінімальна залікова сума - **2,5 бала**. За неточності і зауваження у визначенні мети, структури і змісту позакласного заходу бали знижуються.

Практична робота № 9 «Аналіз результатів педагогічного експерименту» - максимум - **5 балів**, мінімальна залікова сума - **2,5 бала**. Студентам пропонується план аналізу експерименту. За не повне висвітлення результатів аналізу бали

знижуються.

Практична робота № 10 «Аналіз уроку географії» - максимум - **5 балів**, мінімальна залікова сума - **2,5 бала**. Студентам пропонується план аналізу уроку. За не повне висвітлення результатів аналізу бали знижуються.

Критерії оцінювання *контрольної роботи та екзаменаційної роботи* представлені безпосередньо на аркушах відповідей до кожного завдання. Для відкритих питань застосовується відсоткове співвідношення наданих правильних відповідей до загального балу за завдання.

5. Завдання для самостійної робота

№ з/п	Теми для самостійного вивчення і конспектування	Кількість годин
		Денна
1	Зв'язок методики викладання географії з іншими науками – географією, педагогікою, психологією, логікою тощо	8
2	Історія розвитку шкільної географії та методики її викладання у школах Європи XVII-XIX ст. Основні праці Я.А. Коменського	4
3	Міжпредметні зв'язки шкільної географії з фізикою, біологією, хімією, математикою, астрономією та ін.	8
4	Засоби навчання географії та їх класифікація	6
5	Критерії оцінювання знань учнів – нормативний, порівняльний, особистісний	2
6	Досліди на уроках географії і на місцевості	2
7	Організація роботи географічного гуртка у школі	6
8	Курс «Природознавство» та методика його викладання	8
9	Краєзнавчий принцип та його реалізація при вивченні географії України	4
10	Програма для шкіл/класів з поглибленим вивченням географії	8
Разом		56

6. Індивідуальні завдання

На денному відділеннях індивідуальні завдання не передбачені

7. Методи навчання

До основних методів навчання належать: лекції (з електронними презентаціями), практичні роботи та самостійна робота студентів згідно з програмою курсу, а також робота в Інтернеті Відповідно до концепції змішаного навчання в ХНУ імені В. Н. Каразіна лекції проводяться виключно у онлайн режимі із застосуванням платформ для відеоконференцій Google Meet, Skype чи пропонуються студентам у запису.

8. Методи контролю

Передбачені методи контролю: теоретичний захист практичних робіт, поточні проміжні (в т.ч. і тестові) контролю теоретичного матеріалу (як за окремими темами, так і кожної лекції), участь в дискусіях під час лекційних та практичних занять. Для проведення проміжного контролю використовуються Google-форми з автентифікацією здобувача у режимі відеоконференції. Для проведення екзаменаційного контролю використовується LMS платформа «Moodle» з автентифікацією здобувача у режимі відеоконференції з аудіо- і відео- фіксацією. Реєстрація (допуск до складання) учасників освітнього процесу, а також обмін підсумковими завданнями та відповідями на них здійснюється винятково з корпоративної електронної пошти Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна із забезпеченням академічної доброчесності.

Студент допускається до складання екзамену за умови отримання за накопичувальною системою під час різних видів поточних контролів не менше 20 балів.

9. Схема нарахування балів

Види контролю			
Практичні роботи	Контрольна робота	Екзамен	Сума
50	10	40	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

10. Рекомендована література

Основна література

1. Географія. 10-11 класи. Рівень стандарту. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2022/08/15/navchalna.programa-2022.geography-10-11-standart.pdf>
2. Географія. 6-9 класи. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2022/08/15/navchalna.programa-2022.geography-6-9.pdf>
3. Кобернік С. Г. Методика викладання географії в школі: Навч. Посібник. Київ: Стафед–2, 2000. 320 с.

4. Топузов О.М. Загальна методика навчання географії: Підруч. для вузів / О.М. Топузов, В.М. Самойленко, Л.П. Вішнікіна. Київ: ДНВП «Картографія», 2012. 511 с.

5. Комплект шкільних підручників, атласів, робочих зошитів, контурних карт, атласів і методичних посібників на онлайн-ресурсах з географії 6-10 класів.

Допоміжна література

1. Заставний Ф.Д. Географія України / Ф.Д. Заставний. Львів: Світ, 1994. 470 с.

2. Картель М.Н. Використання малюнка в навчанні географії / М.Н. Картель. Київ: Рад. шк., 1990. 96 с.

3. Масляк П.О. Хрестоматія з географії України / П.О. Масляк, П.Г. Шищенко. Київ: Генеза, 1994. 446 с.

4. Пестушко В.Ю. Географія материків та океанів: Метод. посіб. для вчит. / В.Ю. Пестушко, В.О. Сасихов, Г.Є. Уварова. Київ: Вирий, 2000. 272 с.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Сайт кафедри фізичної географії та картографії.
2. Репозиторій Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.